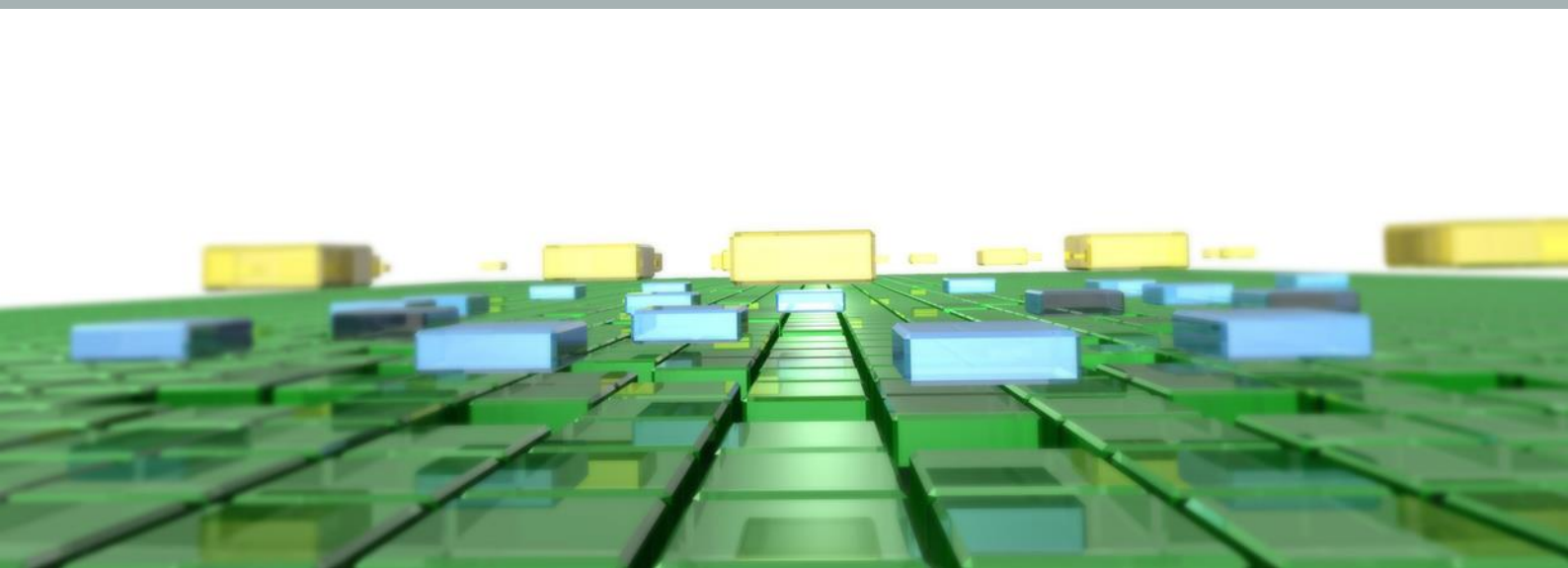

Nader ecologisch veldonderzoek vleermuizen – *Centrumgebied Nederweert*

Gemeente Nederweert

Eindrapport

Nader ecologisch veldonderzoek vleermuizen – *Centrumgebied Nederweert*

Gemeente Nederweert

Eindrapport

Rapportnummer: P00067_Centrumgebied_Nederweert

Datum: 13 september 2018

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. Groot, Gemeente Nederweert

Projectteam BRO¹: Reinder Osinga, Marcel Koen, Martijn van de Schoot

Bron foto kaft: BRO, abstract

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek. Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. BRO accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek neemt.

BRO
Hoofdvestiging
Bosscheweg 107
5931 PK Boxtel
T +31 (0) 411 850 400
E info@bro.nl

BRO
Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave

pagina

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel	2
2. OMSCHRIJVING PLANGEBIED	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen	5
3. WERKWIJZE	7
4. RESULTATEN	9
5. CONCLUSIE	10
6. BRONNEN	11
7. VERKLARENDE WOORDENLIJST	12

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Opdrachtgever is voornemens om de oude gymzaal en bomen in het centrum van Nederweert te verwijderen en hier een supermarkt te realiseren. Tijdens een veldbezoek is geconstateerd dat het gebouw met de sporthal aan een zijde, en een van de bomen geschikte verblijfplaatsen bevatten voor vleermuizen. Naar aanleiding hiervan is vleermuisonderzoek uitgevoerd in het seizoen van 2018, om aanwezige verblijfplaatsen van de betreffende soorten te kunnen identificeren. In dit rapport worden de resultaten van dit nader onderzoek gepresenteerd.

1.2 Doel

Dit onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

- Zijn er verblijfsfuncties van vleermuizen aanwezig in het gebouw?
- Zo ja, welke soort, aantal en verblijffunctie m.b.t. vleermuizen betreft het hier?
- Leiden de werkzaamheden tot verlies of verstoring van verblijfplaatsen?
- Leidt de verbouwing tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk?

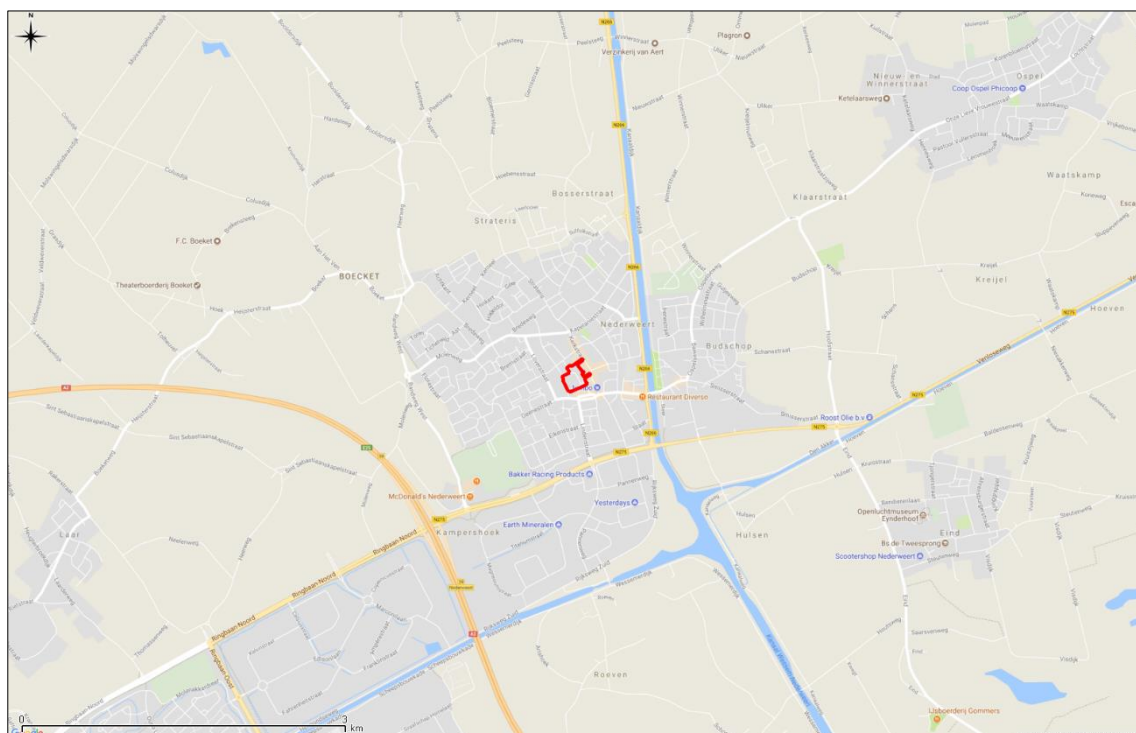
Indien bij aanwezigheid van beschermde soorten het treffen van maatregelen noodzakelijk is, omdat de huidige verblijfplaats komt te vervallen, dan zullen deze (mede ten behoeve van een mogelijke ontheffingsaanvraag) voldoende moeten worden onderbouwd middels een activiteitenplan/mitigatieplan, omdat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vast moet komen te staan dat de maatregelen ook daadwerkelijk de functie die het gebouw heeft voor de soort(en), doen behouden. Ook dient te worden getoetst of de huidige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. Dit zal in een later stadium worden uitgewerkt wanneer aspecten als de exacte werkzaamheden en planning bekend.

Ten behoeve van het eventueel indienen van een ontheffing aanvraag dienen ook aspecten als doel, (wettelijk) belang en alternatievenafweging. Ook deze aspecten zullen in een later stadium, indien van toepassing, worden uitgewerkt.

2. OMSCHRIJVING PLANGEBIED

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen in het centrum van Nederweert, aan de oostzijde van het gemeentehuis. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

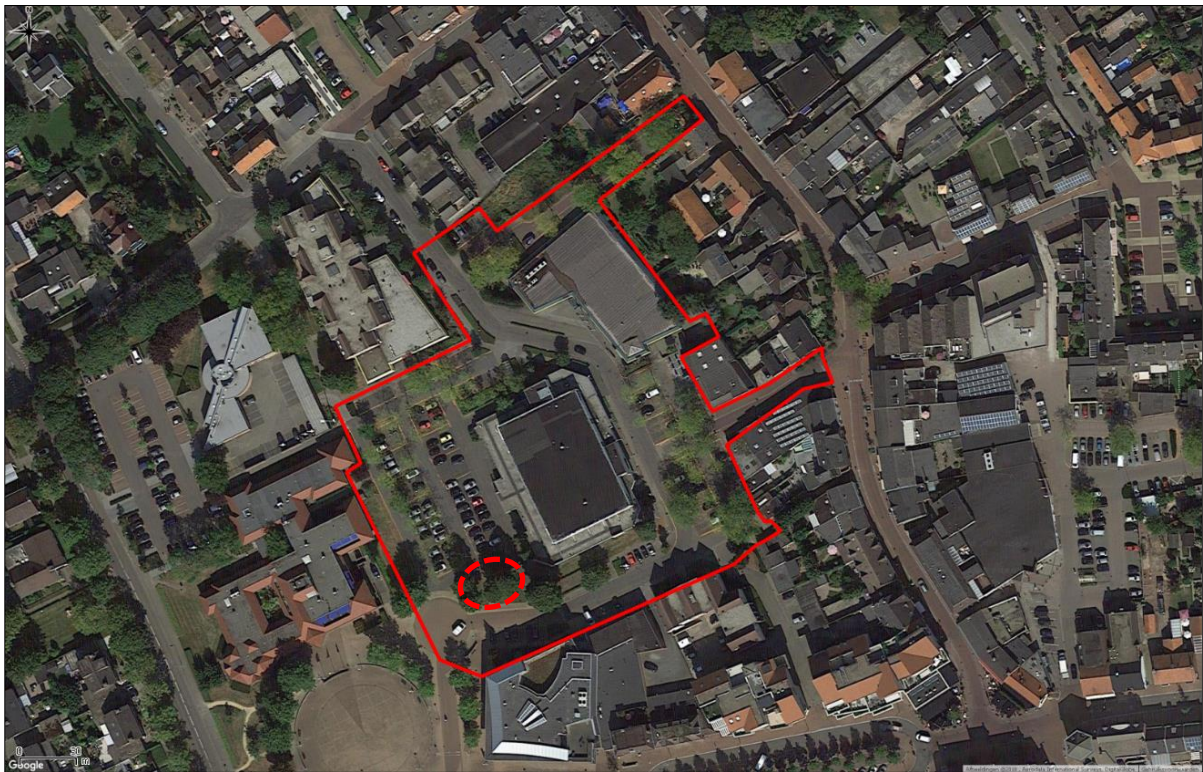

Figuur 1. Topografische kaart ligging van het plangebied (1:35.000)

Huidige situatie

Het plangebied bestaat momenteel uit enkele gebouwen, parkeerplaatsen en wegen. Het betreft de Emté in het noorden en een oude sporthal waar nu onder andere een apotheek in gevestigd is in het zuiden. Op de parkeerplaatsen zijn bomen aanwezig, waarvan er een doorlopende boomholte heeft (ten zuidwesten van de sporthal).

In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving, met in stippellijn de locatie van een boom met holte

Figuur 3. Voorzijde Service Apotheek

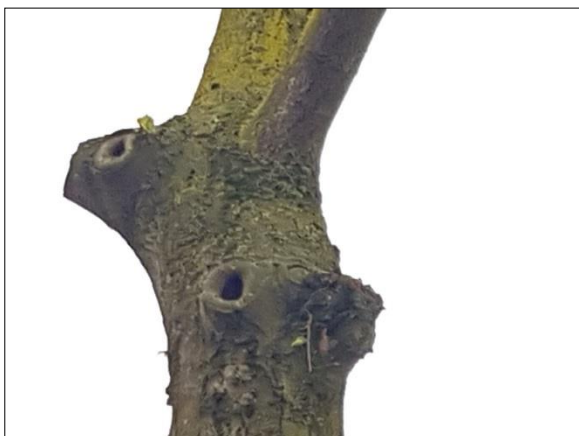
Figuur 4. Emité gezien vanuit westen

Figuur 5. Parkeerplaats ten oosten van sporthal

Figuur 6. Parkeerplaats ten westen van sporthal

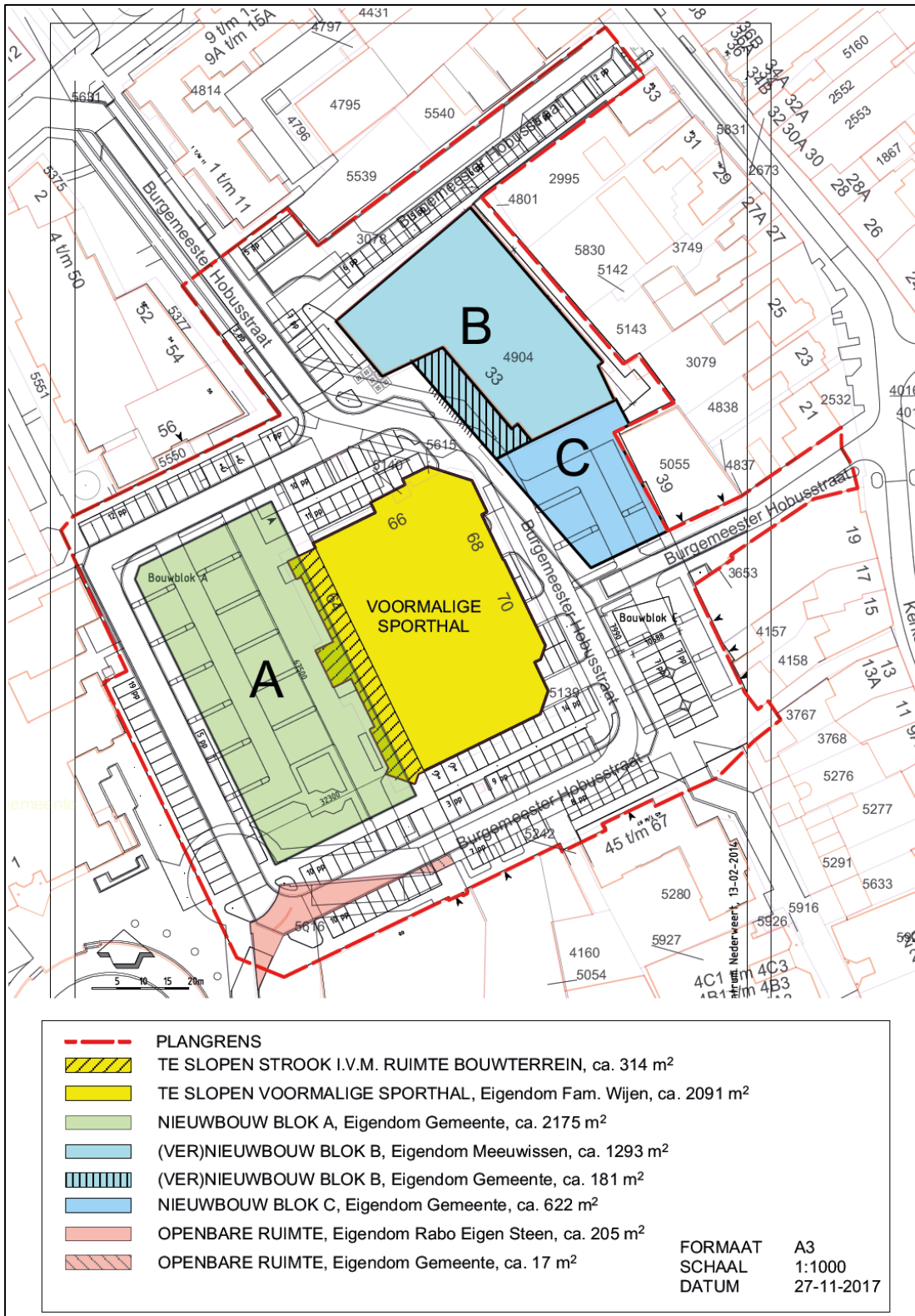
Figuur 7. Hopen in boom in zuidwesten plangebied

Figuur 8. Kier in gebouw Emté

2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen

Zoals in figuur 9 is weergegeven, wordt in blok A circa 2187 m² aan winkel- en overige commerciële ruimte gerealiseerd, met 25 sociale huurappartementen en 4 woonruimten. In blok B wordt de mogelijkheid geboden om op termijn bestaande winkelruimte uit te breiden met maximaal 200 m² inclusief 2 appartementen. Hetzelfde geldt voor blok C, waar circa 800 m² aan winkel- en overige commerciële ruimten en 7 appartementen door een wijzigingsbevoegdheid mogelijk gemaakt gaan worden.

Figuur 9. Toekomstige situatie plangebied

3. WERKWIJZE

In de periode half mei tot en met september 2018 zijn in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. Dit betreft de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van een onderzoeksgebied gebruik kunnen maken. Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Vanaf eind juli vallen de kraamkolonies uiteen, verspreiden de vrouwtjes zich en gaan op zoek naar het gezelschap van baltsende mannetjes. Winterverblijfplaatsen zijn zeer lastig aan te tonen. Van zomerverblijfplaatsen, kraamverblijven en paarverblijfplaatsen mag zekerheidshalve aangenomen worden dat deze ook als winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, zolang de temperatuur niet te laag wordt (vorst).

De laatvlieger heeft als enige soort geen standaard invliegtijd. Het zwermgedrag is bij deze soort ook korter en kan al plaatsvinden vanaf 1 á 2 uur na het uitvliegmoment. Omdat het niet reëel is om de hele nacht binnen een of meerdere deelgebieden te zoeken naar laatvliegers, hebben in de periode half mei - half juli twee gerichte avondrondes (circa 2 uur na zonsondergang) plaatsgevonden met een tussenliggende periode van minimaal 30 dagen, ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomer- en kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger. Daarnaast hebben er in de periode mei – juli tevens twee ochtendrondes (circa 2 uur voor zonsopkomst) plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis in de sporthal alsmede de boomholte. Volgens hebben in de periode half augustus - eind september twee avondrondes, met een tussenliggende periode van minimaal 20 dagen, plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van de functie paarverblijfplaats. Ten behoeve van het indiceren van een massawinterverblijfplaats, is de eerste avondronde vóór september 2017 uitgevoerd. Tabel I geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuizen.

De inventarisatiemethode is conform de richtlijnen van het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Dit protocol schrijft voor dat de onderzoeksinspanningen afhankelijk zijn van de te verwachten soorten en functies. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden. In de periode half augustus - september produceren mannetjes vleermuizen de meeste sociale geluiden vanuit of vliegend rondom bebouwing om vrouwtjes te lokken.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson M500-384) met opnamemogelijkheid en weergave van sonogrammen. Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor

niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitel kan geven.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. De weersomstandigheden voldoen aan de protocollaire eisen voor vleermuizen onderzoek: temperatuur niet lager dan 12 °C, de windsnelheid beneden de 5 Beaufort en geen sprake van neerslag, anders dan lichte motregen (zie tabel I).

Tabel I. Bezoeken i.v.m. vleermuisinventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Zon op/ onder	Weer	Temp.
29-05-2018	Vleermuizen (kraamen zomerverblijf)	21.30-23.30	21.34	Wind gemiddeld 2 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	28 °C
30-05-2018	Vleermuizen (kraamen zomerverblijf)	03.30-05.30	05.29	Wind gemiddeld 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag	15°C
12-06-2018	Vleermuizen (kraamen zomerverblijf)	03.30-05.30	05.23	Wind gemiddeld 3 Bft Vrijwel geheel bewolkt Geen neerslag	12 °C
30-06-2018	Vleermuizen (kraamen zomerverblijf)	22.00-00.00	22.00	Wind gemiddeld 3 Bft Onbewolkt Geen neerslag	28 °C
21-08-2018	Vleermuizen (paarverblijf en zwermplaats)	22.00-00.00	20.47	Wind gemiddeld 1 Bft Half tot zwaar Geen neerslag	26 °C
11-09-2018	Vleermuizen (paarverblijf en zwermplaats)	22.00-00.00	20.03	Wind gemiddeld 4 Bft Zwaar bewolkt Geen neerslag	24 °C

4. RESULTATEN

Verblijfplaatsen

Er is geen binding met het gebouw of de boom waargenomen. Aan de hand van het onderzoek zijn geen verblijfsplaatsen aangetroffen binnen het plangebied. Bij de open stootvoegen in de noordoosthoek van de sporthal was het zeer rustig, hier zijn vrijwel geen vleermuizen waargenomen, behalve de incidentele langsvliegende gewone dwergvleermuis. De meeste activiteit van vleermuizen was ten zuiden van het plangebied, waar gefoerageerd werd boven een grasmat welke langs het gebouw ligt. In het paarseizoen werden hier af en toe sociale roepjes waargenomen. Af en toe kwam een vleermuis al foeragerend voorbij de boom met holte, hier werd echter niet sociaal geroepen en er is geen binding waargenomen. Er werd met name geroepen bij het appartementencomplex genaamd Hobushof ten zuidoosten van het plangebied. Het is mogelijk dat er in een van deze gebouwen, buiten het plangebied, een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig is. Hiernaast was het gehele plangebied zeer rustig. Een enkele keer vloog een laatvlieger op hoogte over.

Foeragerende vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken is een enkele foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen welke het vroegste deel van de avond met name foerageerden boven het gazon langs de zuidkant van de sporthal. Ook werd er in mindere mate ten noordwesten van de sporthal gefoerageerd rondom de bomen die hier op de parkeerplaats staan. Later op de avond trokken deze weg en vloog er slechts incidenteel een individu over. De voorgenomen plannen zullen niet leiden tot een significante afname in foerageermogelijkheden.

Vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken zijn in de directe omgeving geen eenduidig vliegpatronen aangetroffen dat door meerdere individuen wordt gevolgd.

5. CONCLUSIE

In het gebouw en in de boom met boomholte binnen het plangebied zijn geen verblijfsplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Bij sloop van het gebouw en kap van de bomen wordt geen verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming overtreden. Een ontheffingsaanvraag is daarom niet van toepassing. Voor de uitvoering van de werkzaamheden binnen het plangebied hoeven met betrekking tot ecologie geen verdere stappen ondernomen te worden.

6. BRONNEN

- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 2.0, december 2014
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 2.0, december 2014
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

7. VERKLARENDE WOORDENLIJST

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegrouete

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

